

A Diachronic Study of Meaning Construction among Taoist Classics Book Covers in Thailand: Multimodal Discourse Analysis (1978-2025)^a

YAO Siqi

Faculty of Southeast Asian Studies (Institute of Southeast Asian Studies),

Guangdong University of Foreign Studies

Research Article

Corresponding E-mail

krisevaysq@hotmail.com

Article Info

Received 25 Jul 2025

Revised 13 Sep 2025

Accepted 9 Oct 2025

Keywords

Cross-cultural communication,

Cover of the *Tao Te Ching*,

Taoist philosophy,

Visual grammar

Abstract This research aims to 1) examine meaning construction in book covers of the *Tao Te Ching* and other Taoist philosophy volumes translated into the Thai language for distribution in Thailand, based on a visual grammar theoretical framework, and 2) analyze the diachronic evolution of the covers from 1978 to 2025.

Results identified 84 Taoist scripture covers with three modes of meaning proposed through interconnected and coordinated visual grammar, emphasizing the significance of book covers: (1) As representational meaning, symbolic, actional, and reactional processes are used to convey Taoist philosophical concepts through metaphorical symbols and dynamic elements; (2) as interpersonal meaning, social distance evolves from public distance to individual proximity, illustrating the deepening understanding by Thai readers of traditional Chinese Taoist philosophy, with predominant red and yellow coloring emphasizing a blend of Chinese cultural traits with contemporary Thai aesthetics; (3) for compositional meaning, a vertical structure demonstrates the information value hierarchy, while foreground framing techniques highlight Taoist philosophical elements. The evolution of book covers incorporates cultural and design concepts across three distinct phases: religious mysticism, philosophical interpretation, and the contemporary academic paradigm. This progress dynamically interacts between the construction of discursive meaning and Sino-Thai cross-cultural communication.

^a Guangdong Regular Program (Youth Project) of 14th Five-Year Plan on Philosophy and Social Sciences “A Study on the Cross-cultural Transmission and Influence of the *Tao Te Ching* and its Ideological Systems in Thailand” (Project Number: GD22YWW01) [广东省哲学社会科学规划青年项目：“《道德经》及其思想体系在泰国的跨文化传播与影响研究” (项目编号: GD22YWW01)]

Siqi, Y. (2025). Diachronic Study of Meaning Construction among Taoist Classics Book Covers in Thailand: Multimodal Discourse Analysis (1978-2025). *Suan Sunandha Asian Social Science*, 19(2), 72–97. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ssajournal/article/view/282544> (In Thai)

การสื่อความหมายและวิวัฒนาการศึกษาหน้าปกคัมภีร์เต๋าในไทย: การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (พ.ศ. 2521-2568)^b

เหยา ซื่อฉี

คณะเอเชียอาคเนย์ศึกษา (สถาบันวิจัยเอเชียอาคเนย์ศึกษา)

มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการสื่อความหมายบนหน้าปกคัมภีร์เต๋าดั้งเดิมฉบับแปลเป็นภาษาไทยและผลงานเกี่ยวกับปรัชญาเต๋าที่เผยแพร่ในประเทศไทย โดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนและ 2) วิเคราะห์ถึงวิวัฒนาการของปกหนังสือดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2568

ผลการศึกษาพบว่า ปกคัมภีร์เต๋าทันทีจำนวนทั้งหมด 84 รายการ การสื่อความหมายสามประการที่เสนอในทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนนั้น มีความเชื่อมโยงและประสานร่วมกัน แสดงถึงความสำคัญของปกหนังสือดังนี้ (1) ด้านการสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ ใช้กระบวนการเชิงสัญลักษณ์ กระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการและกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง โดยอาศัยสัญลักษณ์และองค์ประกอบที่มีพลวัตในการถ่ายทอดแนวคิดปรัชญาเต๋า (2) ด้านการสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ ระยะห่างทางสังคมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงจากความห่างไกลในที่สาธารณะไปสู่ชั้นระดับปัจเจกบุคคล สะท้อนถึงกระบวนการที่ผู้รับสารชาวไทยเข้าใจปรัชญาเต๋าดั้งเดิมของจีนอย่างลึกซึ้ง การใช้โทนสีแดงเหลืองเป็นหลัก แสดงถึงการหลอมรวมระหว่างวัฒนธรรมจีนที่เป็นเอกลักษณ์และสุนทรียภาพไทยร่วมสมัยอย่างชัดเจน (3) ด้านการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ ใช้โครงสร้างแบบบน-ล่างเพื่อแสดงถึงคุณค่าของสารอย่างมีชั้นเชิงชัดเจน โดยอาศัยการตีกรอบฉากหน้าเพื่อเน้นองค์ประกอบของสำนักปรัชญาเต๋า อย่างไรก็ตาม วิวัฒนาการของปกคัมภีร์เต๋าทันทีได้ผสมผสานแนวคิดทางวัฒนธรรมและการออกแบบ โดยผ่านขั้นตอนสามช่วงระยะเวลา คือ จากคุณลักษณะที่มีความลึกลับทางศาสนา ได้แปรเปลี่ยนเป็นแนวปรัชญา กระทั่งกลายเป็นแบบแผนเชิงวิชาการร่วมสมัย ซึ่งล้วนสะท้อนถึงปฏิสัมพันธ์แบบพลวัตระหว่างการสื่อความหมายและการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไทย-จีน

คำสำคัญ: การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม, ปกคัมภีร์เต๋าดั้งเดิม, ปรัชญาเต๋า, ไวยากรณ์ทางสื่อทัศน

บทนำ

สื่อพหุรูปแบบ (Multimodal) คือวิธีการสื่อสารที่อาศัยสื่อรูปแบบหลากหลาย เช่น ภาพ สายตา ท่าทาง ฯลฯ เพื่อถ่ายทอดข้อมูล (van Leeuwen, 1999) วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (Multimodal Discourse) หมายถึง ปรากฏการณ์การสื่อสารผ่านประสาทสัมผัสและทรัพยากรเชิงสัญลักษณ์หลายรูปแบบ (เช่น ภาษา ภาพ เสียง กิริยาท่าทาง ฯลฯ) (Zhang, 2009) โดยเน้นการผสมผสานและการสื่อความหมายระหว่างสื่อพหุรูปแบบ ส่วนหน้าปกเป็นการบูรณาการทางความหมายอย่างหนึ่งที่ประกอบด้วยวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบซึ่ง

^b บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการวิจัยประจำปีแผนพัฒนาฯ 5 ปี ฉบับที่ 14 ด้านปรัชญาและสังคมศาสตร์แห่งมณฑลกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน “การศึกษาวิจัยเรื่องการเผยแพร่ข้ามวัฒนธรรมและอิทธิพลจากคัมภีร์ เต๋าดั้งเดิม และระบบความคิดแบบปรัชญาเต๋าทันทีในประเทศไทย” (หมายเลขโครงการ: GD22YWW01)

รวมถึงตัวอักษร รูปภาพ รูปแบบการตีพิมพ์ การจัดเค้าโครงและสีสัน ทั้งหมดสอดคล้องตรงกับเนื้อหาของหนังสือ (Feng, 2023) ขณะที่การออกแบบหน้าปกจะทำการเรียบเรียงเลือกสรรองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความหมายให้กลายเป็นตัวบทที่สอดคล้องประสานและเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน เพื่อสร้างสรรค์ความหมายใหม่โดยอาศัยโครงสร้างรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นระหว่างรูปแบบการรับรู้ทางทัศนะและรูปแบบทางภาษา

คัมภีร์เต๋าเต๋อจิงและความคิดเหลาจื๋อเริ่มแพร่หลายในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1960 และกลายเป็นหนึ่งในคัมภีร์ที่แปลเป็นภาษาไทยมากที่สุด (Wu & Gan, 2023, p. 42) โดยปกฉบับแปลไทยคัมภีร์เต๋า^c ไม่เพียงแต่เป็นการตกแต่งรูปลักษณ์ภายนอกของหนังสือเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผลลัพธ์จากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีนอันยาวนาน สะท้อนการผสมผสานอารยธรรมและแฝงไว้ด้วยสาระทางวัฒนธรรมข้ามชาติอันหลากหลาย

เนื่องจากวัฒนธรรมไทยและจีนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในแง่ของวิถีคิดและรสนิยมทางสุนทรียภาพ จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจคัมภีร์และแนวคิดปรัชญาที่เกี่ยวข้องได้ยาก ทั้งนี้ยังมีอิทธิพลต่อการตระหนักรู้ถึงความหมายที่แฝงอยู่ในองค์ประกอบการออกแบบปกหนังสือซึ่งเป็นเรื่องยากลำบาก กระทั่งถึงขั้นก่อให้เกิดการตีความคลาดเคลื่อน ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่คัมภีร์เต๋าเต๋อจิงฉบับแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยมีลักษณะการออกแบบหน้าปกที่หลากหลาย จึงนับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาวิจัยอย่างลึกซึ้ง ในกระบวนการแปลและเผยแพร่คัมภีร์เต๋าเต๋อจิงสู่สังคมไทย

จากการสืบค้นเบื้องต้นพบว่า ประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับคัมภีร์เต๋าเต๋อจิงมีสามด้านหลัก ได้แก่ การศึกษาภาพลักษณ์ของเหลาจื๋อ (Zhao & Deng, 2022; Wang, 2022) แนวความคิดของเหลาจื๋อ (Wu, Sen & Liu, 2022; Gao, Yu, Yao, Wu, & Yu 2023; Wu & Gan, 2023; Ma & Jiang, 2023) การแปลคัมภีร์เต๋าเต๋อจิง (Chen, 2021; Boonpongsri & Numtong, 2024; Zhang & Xin, 2025) **ศิริภา บุญผ่องศรี และ กนกพร นุ่มทอง** และงานวิจัยในหัวข้ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบงานวิจัยเกี่ยวกับหน้าปกของคัมภีร์เต๋าในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การศึกษาหน้าปกหนังสือเหล่านี้เชิงปริมาณและคุณภาพ โดยวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ เช่น ภาษา ภาพ และการสื่อความหมาย จะช่วยให้เข้าใจบทบาทของแต่ละรูปแบบในการสร้างความหมายโดยรวมของวาทกรรม ตลอดจนทราบถึงวิวัฒนาการที่หน้าปกคัมภีร์สกัดข้อมูลสำคัญจากเนื้อหาหลักของหนังสือ ซึ่งมีแนวโน้มในการถ่ายทอดความคิดปรัชญาเต๋าแก่ผู้อ่านชาวไทยผ่านตัวบทข้อความ รูปภาพ และองค์ประกอบอื่น ๆ พร้อมพิจารณาถึงประเด็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีการนำเสนอ เพื่อเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ที่มีประสิทธิภาพของคัมภีร์เต๋าในประเทศไทย นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับความสามารถของผู้อ่านชาวไทยในการถอดรหัสวัฒนธรรมและเพิ่มประสบการณ์ทางสุนทรียภาพในการเรียนรู้คัมภีร์จีนโบราณ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หน้าปกคัมภีร์เต๋าในประเทศไทยว่ามีการใช้วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบในการสื่อความหมายอย่างไร
2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบในหน้าปกคัมภีร์เต๋ามีวิวัฒนาการตามกาลเวลาอย่างไร

^c คัมภีร์เต๋าในบทความนี้เป็นคำที่เรียกรวมคัมภีร์เต๋าเต๋อจิงฉบับแปลเป็นภาษาไทยและผลงานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเต๋าที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ในประเทศไทย

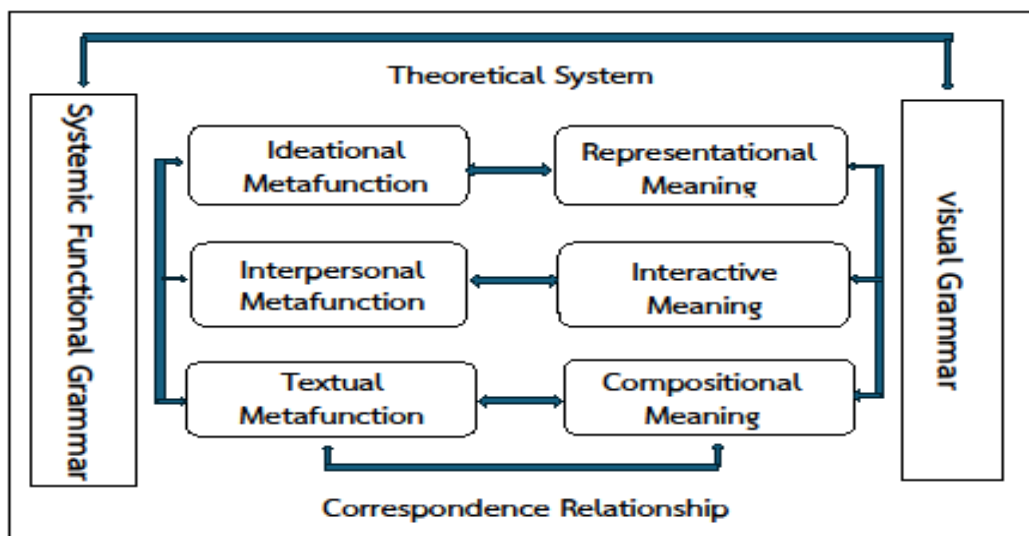
ระเบียบวิธีวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบและไวยากรณ์ทางสื่อทัศน

การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบโดยหลักแล้วใช้หลักสัญวิทยาทางสังคม (Social semiotics) และทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ (Systemic Functional Grammar, SFG) ที่เสนอโดยฮาลลิเดย์ (Halliday, 1978; 2014) ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐาน วิธีการนี้ไม่เพียงเน้นการวิเคราะห์ถ้อยคำที่เป็นสื่อรูปแบบทางภาษาเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับรูปแบบอวัจนภาษา ทั้งเสียงและรูปภาพ เป็นต้น (Xu, 2017, p. 41) ยิ่งไปกว่านั้น เครสกับแวน เลียวเวน (Kress & van Leeuwen, 2001; Kress & van Leeuwen, 2020) ได้รับสืบทอดและพัฒนาทฤษฎีภาษาศาสตร์หน้าที่เชิงระบบ (System-functional linguistics) ของฮาลลิเดย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัญวิทยาทางสังคมและการผลิตสร้างศักยภาพทางความหมาย (meaning potential) ของภาษา จนก่อรูปเป็นหลักทฤษฎีใหม่ผ่านการแผ่ขยายและรังสรรค์สิ่งใหม่ซึ่งเรียกว่า หลักทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน (Visual grammar)

ตำราเรื่อง “การอ่านรูปภาพ: ไวยากรณ์การออกแบบทางทัศน” (Reading Images: the Grammar of Visual Design) ที่เครส กับแวน เลียวเวนประพันธ์ร่วมกันนั้นเป็นผลงานดีเด่นในการถ่ายทอดหลักทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน (Zhang, Hu & Feng, 2015, p. 201) โดยเชื่อว่าเครื่องหมายทัศนสัญลักษณ์ (visual semiotics) ในรูปภาพไม่เพียงสะท้อนเรื่องราวเหตุการณ์สารพัดชนิด ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในโลกกายวิสัยและโลกอภิวิสัย แต่ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหลากหลายประเภท (Kress & van Leeuwen, 2020) และมีความเห็นว่าไวยากรณ์ทางสื่อทัศนคล้ายคลึงกับวากยสัมพันธ์เชิงภาษา สามารถพรรณนาถึงตัวบุคคล สถานที่ และสรรพสิ่งในรูปภาพ เพื่อสร้างการบอกเล่าเชิงทัศนที่ซับซ้อน ด้วยเหตุนี้เมื่อวิเคราะห์รูปภาพควรนำอภิหน้าที่ (metafunction) 3 ประการหลักในภาษาศาสตร์หน้าที่เชิงระบบ ได้แก่ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal metafunction) และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) มาใช้กับระบบสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่รวมถึงทัศนสัญลักษณ์ โดยนำเสนอประพจน์แห่งหลักทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนที่ใช้การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) และการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning) เป็นเนื้อหาสำคัญ (Kress & van Leeuwen, 2001)

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การสื่อความหมายในแง่ทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ (1) การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (2) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ และ (3) การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ สอดคล้องกับอภิหน้าที่ในภาษาศาสตร์หน้าที่เชิงระบบ 3 ประการ ได้แก่ (1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และ (3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความตามลำดับ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์สอดคล้องกันในแผนภูมิภาพดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบและทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน

1.1 การสื่อความหมายปฏิภพด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning) ถือเป็นมโนทัศน์สำคัญในหลักทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศน ใช้ในการอธิบายแก่นเนื้อแท้ของเหตุการณ์ ผู้เข้าร่วม และสภาพแวดล้อมในรูปภาพเชิงการมองเห็น เพื่อแสดงให้เห็นว่าภาพสามารถสร้างโลกแห่งภววิสัยหรือถ่ายทอดกระบวนการความจริงผ่านทัศนสัญลักษณ์ได้อย่างไร โดยจำแนกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ภาพแทนเรื่องเล่า (Narrative representation) และภาพแทนมโนทัศน์ (Conceptual representation) (Kress & van Leeuwen, 2020) ซึ่งวิธีการสื่อความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ในภาษาศาสตร์หน้าที่เชิงระบบ ที่หมายถึง การแสดงออกทางภาษาที่เกิดจากประสบการณ์อันหลากหลายและสภาวะจิตใจของบรรดาผู้คนในโลกแห่งความเป็นจริง รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ อาทิ เวลา สถานที่ บุคคลและความคิดเห็น (Halliday, 2014, p. 14)

1.2 การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) สอดคล้องกับหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal metafunction) ในไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ โดยหลักแล้วหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้กล่าวกับผู้รับฟัง รวมถึงทัศนคติท่าทีของผู้กล่าวต่อเนื้อหาที่พูด (Halliday, 2014, p. 14) การสร้างความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพในแง่วิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ มุ่งเน้นไปในทางที่พิจารณาการปฏิสังสรรค์กันระหว่างรูปภาพและผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งทรัพยากรเชิงทัศนนะที่ใช้อธิบายชี้แจงความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านและตัวละครที่ถูกวาดแสดงในรูปภาพ (Painter et al. 2013, pp. 17-18) ดังนั้น การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ จึงช่วยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกแบบเนื้อหารูปภาพและผู้รับชมรูปภาพ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ การเชื่อมต่อ (contact) ระยะห่างทางสังคม (social distance) ทัศนคติ (attitude) และทัศนภาวะ (modality) (Kress & van Leeuwen, 2020, p. 149)

1.3 การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning) สอดคล้องกับหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ในไวยากรณ์หน้าที่เชิงระบบ หมายถึงการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงออกจากการสื่อความหมายปฏิภพด้านความคิดของภาษา (Ideational meaning) และการสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) เข้าด้วยกัน เพื่อ

ผสมรวมเป็นโครงสร้างหรือวิธีการวางเค้าโครงที่เป็นองค์รวม ซึ่งการสื่อความหมายของรูปภาพนี้ โดยหลักแล้ว ทำให้สำเร็จเป็นจริงได้จากการผ่านปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ การเพิ่มคุณค่าข้อมูล (information value) การตีกรอบ (framing) และความโดดเด่น (salience) (Kress & van Leeuwen, 2020, p. 172)

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนศึกษาวิจัยปกคัมภีร์เต๋าในไทยจากแง่มุมเชิงคุณภาพและปริมาณนี้ สามารถช่วยให้เข้าใจบทบาทของการใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบส่วนร่วม เช่น สัญลักษณ์และภาษาข้อความในการสื่อความหมายจากมุมมองสามมิติ รวมถึงวิธีที่ปกหนังสือดังกล่าวสามารถถ่ายทอดแนวคิดปรัชญาและคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลประกอบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นหน้าปกหนังสือที่เก็บรวบรวมจากสำนักหอสมุดแห่งชาติประเทศไทย (National Library of Thailand, <https://www.nlt.go.th>) เนื่องจากสำนักหอสมุดแห่งชาติเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเก็บรวบรวมเอกสารสารสนเทศภาษาไทยไว้ทุกประเภท ซึ่งครอบคลุมทุกสาขาวิชา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างครบถ้วน โดยได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในวงการวิชาการไทยว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีคุณภาพสูง แต่ละฉบับมีการระบุผู้เขียน ผู้ตีพิมพ์ สำนักพิมพ์ และเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสืออย่างชัดเจนและแม่นยำ เนื้อหาในเอกสารมีการคัดกรองความถูกต้อง ส่งผลให้บริการสืบค้นข้อมูลจากทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดแห่งชาติมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง

3. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งขอบเขตการวิจัยในการสำรวจและศึกษาหน้าปกคัมภีร์เต๋าที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทย ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2521-2568 โดยหลักแล้วมีสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ (1) พ.ศ. 2521 เป็นปีที่สังคมไทยเริ่มมีหนังสือฉบับแปลและผลงานเกี่ยวกับปรัชญาเต๋า เท่าที่สำรวจได้ในเว็บไซต์ของสำนักหอสมุดแห่งชาติประเทศไทย (2) ผู้วิจัยเห็นว่า พ.ศ. 2521 อยู่ภายหลังจากสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างจีนและไทย (ค.ศ. 1975) ซึ่งตั้งแต่นั้นมา ทั้งสองประเทศได้กระชับความร่วมมือทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเผยแพร่คัมภีร์จีนโบราณสู่ประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตอย่างชัดเจน ดังนั้น ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้จึงเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2521 จนถึง พ.ศ. 2568

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบ (MDA) โดยเฉพาะในประเด็นทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนศึกษา (Visual grammar)

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ศึกษา ซึ่งเป็นหน้าปกคัมภีร์เต๋าต่อจึงฉบับแปลเป็นภาษาไทยและผลงานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเต๋าที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ในประเทศไทย โดยใช้คำว่า “เต๋าต่อจึง” “เต๋า” “เหลาจื๋อ” และ “เล่าจื๋อ” ในการค้นหาข้อมูล เพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีความครบถ้วนและครอบคลุมทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้อง พร้อมอาศัยโปรแกรมไมโครซอฟต์ เอกซ์เซล (Microsoft Excel) เป็นเครื่องมือในการทำแบบบันทึก คำนวณจำนวนและคิดค่าร้อยละ

4.3 วิเคราะห์สื่อปกหนังสือที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมดตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา

ครั้งนี้ ได้แก่

4.3.1 วิเคราะห์สื่อปกหนังสือในเชิงคุณภาพ โดยประยุกต์ทฤษฎีวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบที่เหมาะสม พิจารณาโครงสร้างของวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดของภาพ ลักษณะการใช้ภาษา และการทำหน้าที่สื่อความหมายทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ (1) การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (2) การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ และ (3) การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ

4.3.2 วิเคราะห์แนวโน้มและวิวัฒนาการของปกคัมภีร์เต๋าในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2568 เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของปกคัมภีร์เต๋าทันไทยตามยุคสมัย

4.4 นำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พร้อมแสดงตัวอย่างจากสื่อปกหนังสือที่ใช้เป็นข้อมูลประกอบ

4.5 สรุปผลการวิเคราะห์โครงสร้างของวาทกรรมสื่อพหุรูปแบบและการทำหน้าที่สื่อความหมายสามด้าน พร้อมทั้งอภิปรายบทบาทดังกล่าวบนหน้าปกคัมภีร์เต๋าทันไทย ซึ่งอาจส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า มีหน้าปกคัมภีร์เต๋าทันไทยจำนวนทั้งหมด 84 รายการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปี พ.ศ. 2568 และแนวโน้มการวิจัยพบว่าปริมาณหนังสือที่เผยแพร่เพิ่มขึ้นอย่างเป็นลำดับในช่วงระยะเวลาทุกสิบห้าปี โดยช่วงระยะเวลาที่หนึ่ง (พ.ศ. 2521-2536) พบจำนวน 15 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.86 ช่วงระยะเวลาที่สอง (พ.ศ. 2537-2551) พบจำนวน 21 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568) พบจำนวน 48 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.14 จะเห็นได้ว่า งานวิจัยในแต่ละช่วงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษานี้แนะนำให้เสนอตามประเภทการสื่อความหมาย 3 ประการในทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อทัศนของเครสกับแวน เลียวเวน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ (Representational meaning)

ทำหน้าที่แสดงความสัมพันธ์เชิงโน้ตทัศน์ ในการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตัวละคร สถานที่และเหตุการณ์ในภาพ ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภาพแทนเรื่องเล่า และภาพแทนโน้ตทัศน์ โดยเกณฑ์ปัทมฐานสำคัญของการแบ่งจำแนกทั้งสองชนิดคือพิจารณาว่ามีองค์ประกอบเวกเตอร์ (Vector) หรือไม่ เวกเตอร์หมายถึง ความสัมพันธ์เส้นเฉียงหรือความสัมพันธ์เส้นทแยงมุมที่ปรากฏระหว่างองค์ประกอบเชิงการมองเห็น ซึ่งการมีองค์ประกอบเวกเตอร์ทำให้เกิดภาพแทนเรื่องเล่า โดยรวมถึงกระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการ (Actional process) กระบวนการที่สื่อปฏิกริยาการตอบสนอง (Reactional process) กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพูด (Verbal process) และกระบวนการที่สื่อถึงความคิดความรู้สึก (Mental process) ในขณะที่ปราศจากเวกเตอร์ คือ ภาพแทนโน้ตทัศน์ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการจำแนกประเภท (Classificational process) กระบวนการวิเคราะห์ (Analytical process) และกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic process) (Kress & van Leeuwen, 2020; Xu, 2017)

จากการวิเคราะห์หน้าปกคัมภีร์เต๋าท่าในไทยโดยภาพรวมแล้วพบปกที่มีลักษณะความเป็นภาพน้อย (low image) จำนวนทั้งสิ้น 3 รายการ และปกที่มีลักษณะความเป็นภาพมาก (high image) จำนวนทั้งสิ้น 81 รายการ มีแนวโน้มและวิวัฒนาการตามช่วงระยะเวลาที่จำแนกตามองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสื่อความหมาย ปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความ โดยคำนวณจำนวนและคิดค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสื่อความหมายปฏิกริยาด้านความคิดของภาพแทนความสำหรับหน้าปกคัมภีร์เต๋าท่าในไทย

ช่วงปี พุทธศักราช		พ.ศ. 2521-2536		พ.ศ. 2537-2551		พ.ศ. 2552-2568	
ลักษณะ	ประเภท	จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ลักษณะความเป็นภาพน้อย	ลักษณะความเป็นภาพน้อย	1	7.69%	0	0%	2	4%
	ภาพแทน กระบวนการที่สื่อถึง	4	30.77%	1	5%	3	6%
	การปฏิบัติการ						
	เรื่องเล่า กระบวนการปฏิกริยา	3	23.08%	4	19%	5	11%
	ตอบสนอง						
ความเป็นภาพมาก	กระบวนการวิเคราะห์	2	15.38%	3	14%	6	13%
ภาพแทน มโนทัศน์	กระบวนการจำแนกประเภท	0	0%	3	14%	5	11%
	กระบวนการเชิงสัญลักษณ์	3	23.08%	10	48%	26	55%

จากตารางที่ 1 พบว่า ปกหนังสือที่มีลักษณะความเป็นภาพน้อยมีจำนวน 3 รายการ ซึ่งสัดส่วนค่อนข้างต่ำ ปกหนังสือประเภทดังกล่าวมักเพียงนำเสนอถึงชื่อเรื่อง ชื่อผู้ประพันธ์ และองค์ประกอบภาษาอื่น ๆ ที่กระชับเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปกหนังสือส่วนใหญ่เน้นลักษณะความเป็นภาพมาก ซึ่งสะท้อนความคิดที่แฝงอยู่ในหน้าปกเหล่านั้นได้อย่างแม่นยำ โดยอาศัยการพิจารณาภาพ สัญลักษณ์ หรือสื่อรูปแบบที่ไม่ใช่ภาษาในระหว่างกระบวนการสื่อความหมาย

ช่วงระยะเวลาที่หนึ่ง (พ.ศ. 2521-2536): กระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการมีสัดส่วนสูงที่สุด (30.77%) โดยภาพประเภทนี้ส่วนใหญ่แสดงความสัมพันธ์ที่มีवेกเตอร์อย่างชัดเจน ในขณะที่กระบวนการเชิงสัญลักษณ์ และกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง มีปริมาณรองลงมา (23.08%) โดยใช้อักษรที่เป็นสัญลักษณ์เพื่อก่อให้เกิดความหมายเชิงสัญลักษณ์

ช่วงระยะเวลาที่สอง (พ.ศ. 2537-2551): อัตราส่วนของกระบวนการปฏิกริยาตอบสนองมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (19%) ในขณะที่กระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการลดลงอย่างเห็นได้ชัด (5%) สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ กระบวนการเชิงสัญลักษณ์ (48%) ทำให้การแสดงออกของปกหนังสือมีลักษณะเชิงเหตุผลมากขึ้น

ช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568): กระบวนการเชิงสัญลักษณ์ มีสัดส่วนมากถึงจุดสูงสุด (55%) เนื่องจากสัญลักษณ์เชิงนัยเพิ่มขึ้น ทำให้ผลลัพธ์ทางสายตาสัมบูรณ์และขยายความเชิงลึกของเนื้อหาภายในปกหนังสือ โดยใช้สัญลักษณ์เชิงนัยสื่อถึงหัวข้อหนังสือและแนวคิดการออกแบบ ส่งผลให้องค์ประกอบ

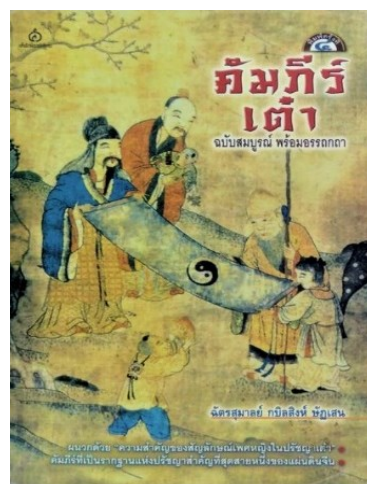
รูปทรงมีแนวโน้มเป็นแบบนามธรรมที่เรียบง่าย ส่วนกระบวนการวิเคราะห์ และกระบวนการจำแนกประเภทเป็นอันดับรอง (คิดเป็น 13% และ 11% ตามลำดับ) สำหรับกระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการในภาพแทนเรื่องเล่า มักปรากฏร่วมกับกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง ทำให้ปกหนังสือมีลักษณะความเป็นพลวัตเพิ่มมากขึ้น

1.1 ภาพแทนเรื่องเล่า (Narrative representation) พรรณนาถึงการกระทำและเหตุการณ์เป็นหลัก แสดงกระบวนการที่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องภายในรูปภาพ โดยมี “เวกเตอร์ (vector)” ที่ดำรงอยู่เพื่อเชื่อมโยงผู้เข้าร่วม (participants) กับรูปภาพ ซึ่งครอบคลุม 4 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพูด (Verbal process) กระบวนการที่สื่อความคิดความรู้สึก (Mental process) กระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการ (Actional process) และกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง (Reactional process) (Kress & van Leeuwen, 2020) โดยกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพูด และกระบวนการที่สื่อความคิดความรู้สึก มักพบในหนังสือการ์ตูน ตำราบทเรียน ภาพยนตร์โทรทัศน์ ฯลฯ สะท้อนอยู่ภายใน “บอลลูนคำพูด” (speech bubble) ของผู้พูดและใน “บอลลูนความคิด” (thought bubble) ของผู้ครุ่นคิด น้อยมากที่ปรากฏอยู่บนหน้าปกหนังสือ ดังนั้น บทความนี้จึงวิเคราะห์กระบวนการที่สื่อถึงการปฏิบัติการ และกระบวนการปฏิกริยาตอบสนองเป็นหลัก โดยแสดงตัวอย่างพร้อมอธิบายดังนี้

ตัวอย่างที่ 1:

ภาพที่ 2 แสดงถึงกระบวนการปฏิบัติการ

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพที่ 2 แสดงถึงกระบวนการปฏิบัติการ ในขณะที่ภาพที่ 3 แสดงถึงกระบวนการปฏิกริยาตอบสนองในภาพแทนเรื่องเล่า โดยเวกเตอร์เริ่มส่งออกมาจากผู้กระทำ (actor)^d และในกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง เวกเตอร์สามารถสะท้อนสายตา^e ที่ส่งออกมาจากผู้ตอบสนอง (reactor) ตัวอย่างเช่น ภาพที่ 2 เป็นหน้าปกหนังสือชื่อ “พ่อแม่ เต๋าเต๋อจิง” ซึ่งมีภาพวาดลายเส้นเรียบง่ายบนปก แสดงฉากสถานการณ์ที่เด็กคนหนึ่งเดินอย่างมุ่งมั่นบนก้อนหิน เด็กอยู่ในฐานะผู้กระทำ ถ่ายทอดการกระทำเชิงรุกที่กระตือรือร้นและจิตวิญญาณในการเผชิญหน้าความท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับหัวเรื่องของหนังสือ โดยปัญญาและการนำทางของบิดามารดาในกระบวนการเจริญเติบโตของเด็ก ทั้งลึกล้ำและทรงพลังเช่นความคิดของสำนักปรัชญาเต๋า

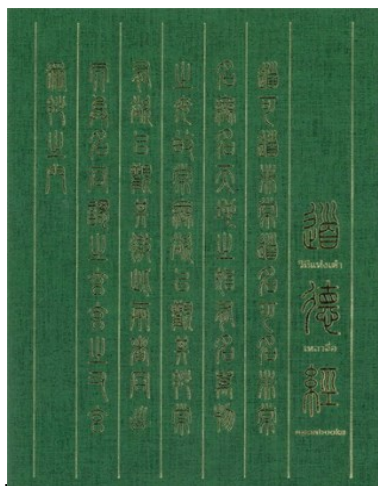
^d ผู้กระทำ (actor) หมายถึง ผู้ดำเนินการที่ส่งเวกเตอร์ออกมา ซึ่งสามารถสร้างเวกเตอร์ในตัวเองได้

^e สายตาการมอง หมายถึง การส่งสัญญาณจากผู้เข้าร่วม ซึ่งมีดวงตาที่สามารถมองเห็นได้ โดยมีการมองไปยังทิศทางต่าง ๆ และแสดงออกทางใบหน้า

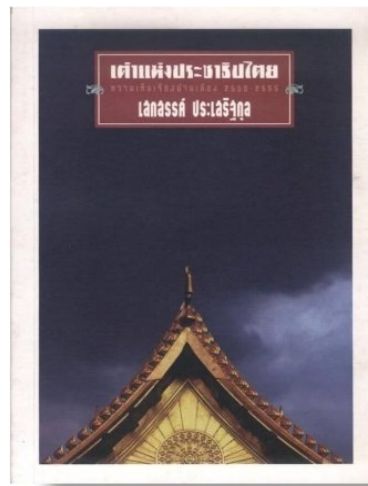
เมื่อเวกเตอร์ประกอบสร้างขึ้นจากทิศทางการฉายภาพของสายตาสวนหลักจากภายในภาพ กระบวนการนี้จึงเรียกว่ากระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง เช่นภาพที่ 3 เป็นภาพประเภทเรื่องเล่า ตัวละครทุกคนสวมชุดยุคจีนโบราณ ทั้งผู้สูงวัยและเด็กต่างจ้องมองดูภาพไท่จี¹ (สัญลักษณ์แกนหลักของปรัชญาเต๋า) ทำให้สายตาของพวกเขาส่งประกอบสร้างเวกเตอร์ สะท้อนกระบวนการปฏิกริยาตอบสนอง วิสัยทัศน์นักพรตแห่งเต๋าล้ำลึก เด็กแขนงศีรษะเพ่งความตั้งใจ บ่งบอกโดยนัยว่าการถ่ายทอดและรับช่วงองค์ความรู้ลัทธิเต๋ามาไม่จำกัดขอบเขตอายุชัย ผุ่ชนจับจ้องมองด้วยใจจดจ่อสังเกตดูอย่างสงบ ตระหนักรู้และเข้าใจภายในจิตใจเอง เพื่อค้นคว้าหาความลึกซึ้งที่ไม่มีที่สิ้นสุด โดยใช้เวกเตอร์ชี้ไปยังองค์ประกอบลัทธิเต๋ามอบพื้นที่ว่างให้ผู้อ่านได้คิดใคร่ครวญ ขณะเดียวกันยังแสดงให้เห็นหัวข้อเรื่องสำหรับผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดคือ ทำความเข้าใจและย้อนคิดทบทวนต่อปรัชญาลัทธิเต๋าลึกซึ้ง

1.2 ภาพแทนมโนทัศน์ (Conceptual representation) เป็นกระบวนการที่สภาวะสถิติเชิงสัมพันธ์ แสดงลักษณะหมวดหมู่ประเภท โครงสร้างและความหมายของผู้เข้าร่วม หากเปรียบเทียบกับภาพแทนเรื่องเล่า (Narrative representation) ภาพแทนมโนทัศน์ไม่มี “เวกเตอร์” ทำให้สำเร็จเป็นจริงเพียงอาศัยสัญลักษณ์ โดยหลักแล้วหมายถึงความสัมพันธ์ภายใต้แก่นคติและลักษณะเด่นทางความหมายระหว่างผู้เข้าร่วมที่ปรากฏในภาพ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการ 3 ประการ ได้แก่ กระบวนการจำแนกประเภท (Classificational process) กระบวนการวิเคราะห์ (Analytical process) และกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic process) (Kress & van Leeuwen, 2020, pp. 59-117) โดยแสดงตัวอย่างของกระบวนการทั้งสามประเภทดังกล่าวพร้อมการอธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2:

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการจำแนกประเภท

ภาพที่ 5 แสดงกระบวนการวิเคราะห์

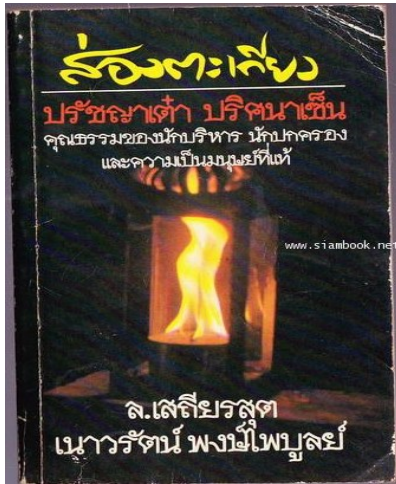
จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการจำแนกประเภท ซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์แบบลำดับขั้นและแบบขนานระหว่างผู้เข้าร่วม (participants) ในภาพ พื้นหลังสีเขียวเข้มตกแต่งด้วยเส้นตรงแนวตั้งสีอ่อน ใช้อักษรจีนโบราณสีทอง คล้ายอักษรตราประทับหรืออักษรกระดองเต๋า จัดแยกเป็นแถวขนาดและระยะห่างสอดคล้องกัน แสดงถึงความเป็นระเบียบและมีแบบแผน โดยการออกแบบการจัดกลุ่มอักษรจีนโบราณและลำดับแบบขนานนี้ ช่วยถ่ายทอดหัวข้อปกหนังสือให้สอดคล้องกับสโลโก้โบราณเรียบง่าย

¹ ภาพไท่จี (太極圖) หรือภาพไท่เก็ก เป็นแผนภาพที่แสดงสัญลักษณ์ของหยินและหยาง โดยเป็นวงกลมที่แบ่งด้วยเส้นโค้งเป็นสองส่วนเท่าเทียมกันที่เป็นสีขาวและสีดำ มีลักษณะคล้ายปลาสองตัว ปลาสีขาวเป็นตัวแทนหยาง ปลาสีดำเป็นตัวแทนหยิน สะท้อนว่าในหยินมีหยาง ขณะที่ในหยางก็มีหยิน (Wang & Fan, 2024)

ของคัมภีร์เต๋าเต๋อจิง รังสรรค์บรรยากาศย้อนยุคอันเรียบหรู

ภาพที่ 5 จัดอยู่ในกระบวนการวิเคราะห์ ซึ่งหมายถึง การถ่ายทอดลักษณะเด่นของส่วนหลักผ่านความสัมพันธ์ “องค์รวม-เฉพาะส่วน” (whole-part) ของภาพ ส่วนมากคัดเลือกเฉพาะส่วนของสรรพสิ่งเพื่อนำมาประกอบเป็นหน้าปก ตัวอย่างภาพที่ 5 แสดงบริเวณส่วนหลังคาของวัดอารามที่เคร่งขรึมเป็นทางการ ชักนำให้คิดเชื่อมโยงถึงสิ่งปลูกสร้างทั้งหมด เผยให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์และสงบเงียบ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างแสดงกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3:

ภาพที่ 6 แสดงกระบวนการเชิงสัญลักษณ์

ภาพที่ 7 แสดงกระบวนการเชิงสัญลักษณ์

ภาพที่ 6 และ 7 ในตัวอย่างข้างต้นล้วนจัดอยู่ในกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งใช้เครื่องหมายเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดจากจินตนาการของผู้รับชม ตัวอย่างภาพที่ 6 ได้ใช้สีดำเป็นลำดับสีหลัก ตะเกียงน้ำมันเผาไหม้ตรงกลาง เปลวเพลิงสุกปลั่งแวววาว เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงแสงสว่างแห่งปัญญา เหลาจี้อสถาปนาลัทธิเต๋าสยามก่อนยุคราชวงศ์ฉิน มีหลักปรัชญาในคัมภีร์เต๋าเต๋อจิงล้ำลึก ในยุคสันตสารทโกเลาหลุ่นวายความคิดของเหลาจี้อเปรียบดังแสงสว่างจากโคมไฟ ชี้นำวิถีทางการคิดไตร่ตรอง ขจัดคลายความสับสน และเก็บสมบัติมั่งคั่งทางจิตวิญญาณที่ล้ำค่าให้คนรุ่นหลัง เป็นสัญลักษณ์แห่งปัญญาและความหวัง

นอกจากนี้ ภาพไท่จี๋ในตัวอย่างภาพที่ 7 ยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความคิดปรัชญาเต๋าเช่นกัน โดยรูปปลาสีดำขาวที่พัวพันประสานกันอยู่ตรงกลางภาพ แสดงถึงวัฏจักรหมุนเวียนและความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งในจักรวาล เครื่องหมายเหล่านี้ช่วยถ่ายทอดแนวคิดสำคัญเรื่องความสมดุลของหยินหยางและเอกภาพเชิงปฏิบัติในความคิดลัทธิเต๋ออย่างกระชับชัดเจน

2. การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ (Interactive meaning) ตามมุมมองไวยากรณ์ทางสื่อทัศนศาสตร์ คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับชมภาพ (viewer) ผู้เข้าร่วม (participants) และโลกที่ปรากฏในภาพ สะท้อนทัศนคติของผู้รับชมต่อสิ่งที่เป็นตัวแทนในภาพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ การเชื่อมต่อ (contact) ระยะห่างทางสังคม (social distance) ทัศนคติ (attitude) และทัศนภาวะ (modality) (Kress & van Leeuwen, 2020) จากการวิเคราะห์หน้าปกคัมภีร์เต๋อในประเทศไทยโดยภาพรวมแล้ว พบว่า มีปกที่มีภาพบุคคลจำนวนทั้งสิ้น 56 รายการ และปกที่ไร้ภาพบุคคลจำนวนทั้งสิ้น 28

รายการ แนวโน้มและวิวัฒนาการตามช่วงระยะเวลาที่จำแนกตามองค์ประกอบต่าง ๆ ในการสื่อความหมาย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ โดยคำนวณจำนวนและคิดค่าร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพสำหรับหน้าปกคัมภีร์เต๋าในไทย

ช่วงปี พุทธศักราช			พ.ศ. 2521-2536		พ.ศ. 2537-2551		พ.ศ. 2552-2568	
ประเภท			จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ
ปกที่ไร้ภาพบุคคล			7	46.67%	14	66.67%	35	72.92%
ปกที่มีภาพบุคคล	การเชื่อมต่อ	มอบให้	7	46.67%	6	28.58%	12	25.00%
		เรียกร้อง	1	6.66%	1	4.75%	1	2.08%
	ระยะห่างทางสังคม	ภาพระยะใกล้	1	6.66%	1	4.75%	4	8.33%
		ภาพระยะกลาง	0	0.00%	3	14.29%	3	6.25%
		ภาพระยะไกล	7	46.67%	3	14.29%	6	12.50%
	ทัศนคติ	มุมด้านหน้า	5	33.33%	2	9.52%	8	16.67%
		มุมด้านข้าง	3	20.00%	5	23.81%	5	10.41%
		มุมระดับสูง	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
		มุมระดับต่ำ	5	33.33%	4	19.04%	4	8.33%
		มุมระดับสายตา	3	20.00%	3	14.29%	9	18.75%
ทัศนภาวะ	ระดับสูง		0	0.00%	1	4.76%	0	0.00%
	ระดับกลาง		14	93.94%	19	90.48%	46	95.83%
	ระดับต่ำ		1	6.66%	1	4.76%	2	4.16%

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ปริมาณปกหนังสือที่ไร้ภาพบุคคลมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละช่วงระยะเวลา ขณะเดียวกัน อัตราส่วนปกหนังสือที่มีภาพทัศนภาวะต่ำก็ลดลงตามลำดับ

ช่วงระยะเวลาดังหนึ่ง (พ.ศ. 2521-2536): สัดส่วนปกที่มีบุคคลและปกที่ไร้บุคคลมีความใกล้เคียงกัน (คิดเป็น 53.33% และ 46.67% ตามลำดับ) แม้ว่าปกหนังสือ “ประเภทเรียกร้อง” ในระหว่างการเชื่อมต่อจะมีสัดส่วนเพียงแค่ 6.66% แต่ยังถือว่าสูงสุดในแต่ละช่วงระยะเวลา ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร โดยระยะห่างทางสังคมมักใช้วิธีนำเสนอ “ภาพระยะไกล” เป็นหลัก มีสัดส่วนอยู่ที่ 46.67% แสดงฉากหลังของสิ่งแวดล้อมหรือกิจกรรมของกลุ่มคน เน้นย้ำความเป็นสากลหรือมุมมองระดับมหภาคของปรัชญาเต๋า เมื่อพิจารณาด้าน “มุมระดับต่ำ” มีสัดส่วนมากถึง 33.33% อย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นถึงความเลื่อมใสเคารพหรือการยอมรับทางอำนาจที่มีต่อเหล่าจื่อที่ปรากฏอยู่ภายในภาพ

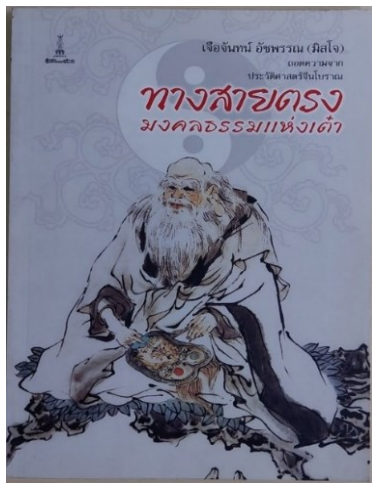
ช่วงระยะเวลาดังสอง (พ.ศ. 2537-2551): ปกหนังสือ “ประเภทมอบให้” ยังคงจัดอยู่ในอัตราส่วนที่ค่อนข้างมาก (28.58%) โดยมีปฏิสัมพันธ์ทางสายตากับผู้รับสารค่อนข้างน้อย ในแง่ระยะห่างทางสังคม นิยมใช้มุมมองระยะกลางถึงไกล แม้ปกหนังสือทัศนภาวะระดับกลางจะลดลงบ้าง (90.48%) แต่ยังคงเป็นกระแสหลัก

ในช่วงเวลานี้ ปกหนังสือทัศนภาวะระดับสูงปรากฏเพียงหนึ่งชิ้น โดยโทสนีที่เลือกใช้มีความหลากหลายและสดใสมากขึ้น

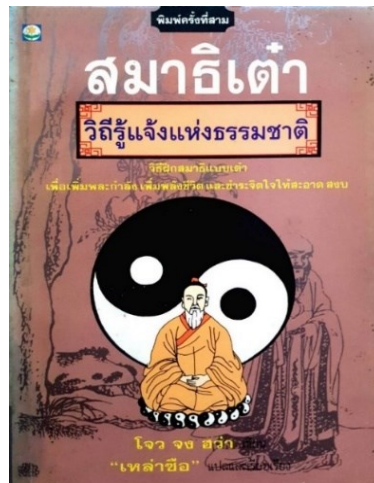
ช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568): ปกหนังสือที่ไร้ภาพบุคคลมีสัดส่วนถึงจุดสูงสุด มุมมองระยะใกล้และทัศนภาวะระดับกลางมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ปรากฏกลืนอายุที่เป็นเหตุเป็นผล ปกหนังสือ “ประเภทเรียกร้อง” ในกระบวนการเชื่อมต้อมีจำนวนลดเหลือเพียง 2.08% อาจเนื่องจากเน้นองค์ประกอบภูเขาและแม่น้ำเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ ทำให้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับชมค่อนข้างน้อย

2.1 การเชื่อมต่อ (contact) พิจารณาจากผู้เข้าร่วมในภาพว่าจะสร้างความสัมพันธ์แบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับชมผ่านการจ้องมอง (gaze) หรือไม่ (Kress & van Leeuwen, 2020; Zhang & Feng, 2021, p. 5) ซึ่งการสบตาระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้รับชมสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ “ประเภทเรียกร้อง” (demand) และ “ประเภทมอบให้” (offer) เมื่อผู้เข้าร่วมและผู้รับชมภาพมองหน้ากัน หมายความว่าผู้รับชมต้องการสร้างความสัมพันธ์แบบ “เรียกร้อง” กับผู้เข้าร่วม ภาพประเภทนี้จึงเรียกว่าภาพ “เรียกร้อง” ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการสื่อสารทางสายตากันระหว่างผู้เข้าร่วมกับผู้รับชมภาพ แสดงว่าผู้เข้าร่วมเพียงแต่ให้ข้อมูลที่เป็นภววิสัยเท่านั้น ภาพประเภทดังกล่าวจึงถูกเรียกว่าภาพ “มอบให้” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับชมได้ประเมินในทัศนะที่เป็นภววิสัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีหน้าปกจำนวนมากที่ใช้ภาพเหลาจื่อ โดยอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องแบบภววิสัยเพื่อแสดงภาพลักษณ์ของเหลาจื่อให้ผู้รับชม ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 4:

ภาพที่ 8 แสดงประเภท “มอบให้”

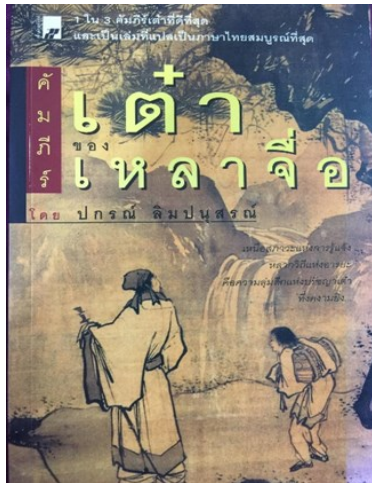
ภาพที่ 9 แสดงประเภท “เรียกร้อง”

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปเหลาจื่อในภาพที่ 8 ไม่ได้มองไปที่ผู้รับชม แสดงว่าไม่ได้มีความสัมพันธ์แบบ “เรียกร้อง” อยู่ระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้รับชม เพียงอาศัยรูปภาพเพื่อ “มอบให้” ข้อมูลที่เป็นภววิสัยเท่านั้น บอกเป็นนัยว่าผู้รับชมมีส่วนร่วมในปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลค่อนข้างน้อย ทำให้เข้าใจวัฒนธรรมลัทธิเต๋าของจีนด้วยทัศนคติที่เป็นกลาง ในทางตรงกันข้าม สายตาบุคคลในภาพที่ 9 มองตรงมาที่ผู้รับชม เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบ “เรียกร้อง” ระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้รับชม ภาพสายตาที่จ้องมองโดยตรงเช่นนี้จะดึงดูดความสนใจของผู้รับชม ทำให้เกิดความเข้าใจและกระตุ้นให้ผู้รับชมเข้าไปอ่านข้อความในหนังสือ

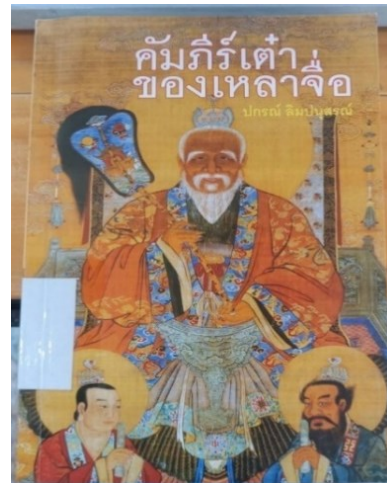
2.2 ระยะห่างทางสังคม (social distance) สะท้อนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและห่างเหินระหว่างภาพและผู้รับชม (Kress & van Leeuwen, 2020) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภาพระยะใกล้

ภาพระยะกลาง และภาพระยะไกล ซึ่งภาพระยะใกล้แสดงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้เข้าร่วมภาพและผู้รับชมภาพ โดยทั่วไปจะเห็นเป็นภาพร่างกายคนตั้งแต่เหนือบ่าขึ้นไป ในขณะที่ภาพระยะกลางสะท้อนความสัมพันธ์แบบทวิวิสัยที่วางตัวเป็นกลางระหว่างทั้งสอง แสดงให้เห็นร่างกายคนทั้งหมด ส่วนภาพระยะไกลอธิบายถึงความสัมพันธ์อันห่างเหินระหว่างทั้งสองสิ่ง แสดงให้เห็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ของวัตถุหลักเป็นสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ปกหนังสือคัมภีร์เต๋าที่เผยแพร่ในไทยส่วนใหญ่เป็นฉากระยะกลางและไกล น้อยมากที่จะเป็นฉากระยะใกล้ โดยมีตัวอย่างพร้อมคำอธิบายดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5:

ภาพที่ 10 แสดงภาพระยะไกล

ภาพที่ 11 แสดงภาพระยะกลางและระยะใกล้

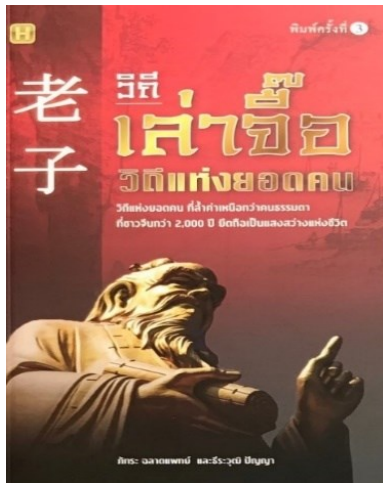
จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพที่ 10 ใช้มุมมองการถ่ายภาพระยะไกล ฉากหลังเป็นขุนเขาและน้ำตก ผสานคนโบราณกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหนึ่งเดียว แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่คนอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติตามลัทธิเต๋า

ฉากภาพระยะกลางและระยะใกล้ในภาพที่ 11 สามารถแสดงบุคลลหลักหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องบนปกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น เสื้อผ้า ท่าทาง ฯลฯ วิธีการนำเสนอภาพประเภทนี้ทำให้ผู้อ่านแยกแยะบุคลลบนปกได้อย่างแจ่มชัดทันที โดยเน้นวัตถุหลัก และเสริมสร้างความประทับใจต่อเนื้อหาในหนังสือให้แข็งแกร่ง มีส่วนสนับสนุนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาและแนวคิดของเหล่าจื๊อ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกตอบสนองต่อสติปัญญาและจิตวิญญาณของคนสมัยโบราณ

2.3 ทักษะคติ (attitude) ขึ้นอยู่กับมุมรับภาพในการถ่ายภาพ (Kress & van Leeuwen, 2020, pp. 129-140) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ มุมมองแนวนอน (horizontal) และมุมมองแนวตั้ง (vertical) ภาพที่มีมุมมองแนวนอนแสดงถึงระดับการมีส่วนร่วมของผู้รับชมในเนื้อหาของภาพ ซึ่งแบ่งย่อยได้อีกเป็นมุมด้านหน้าและมุมด้านข้าง ส่วนมุมมองแนวตั้งใช้เพื่อตัดสินความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคลในภาพและผู้เข้าร่วม แบ่งย่อยออกเป็นมุมระดับสูง มุมระดับต่ำ และมุมระดับสายตา (Kress & van Leeuwen, 2020; Li, 2013, p. 10) โดยมุมระดับต่ำมักใช้ในการกำหนดลักษณะของบุคคลที่เป็นวีรบุรุษ บ่งบอกว่าผู้เข้าร่วมในภาพอยู่ในสถานภาพที่ยิ่งใหญ่ ในขณะที่มุมระดับสายตาสื่อถึงความสัมพันธ์เท่าเทียมกันระหว่างผู้เข้าร่วมและผู้รับชม ส่วนมุมระดับสูงมักใช้เพื่อกำหนดลักษณะของบุคคลชั้นกลาง บ่งบอกว่าผู้เข้าร่วมในภาพมีฐานะทางสังคมค่อนข้างต่ำ (Jiang, 2014, p. 647; Li, 2019, p. 63) ผลการศึกษาพบว่า ไม่ปรากฏการใช้มุมกล้อง

ระดับสูง ส่วนมากใช้มุกล้อระดับต่ำเพื่อแสดงความเลื่อมใสศรัทธา และมุกระดับสายตาเพื่อให้ผู้รับชมเกิดความรู้สึกเหมือนได้สัมผัสด้วยตัวเอง ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 6:

ภาพที่ 12 แสดงมุกล้อระดับต่ำ

ภาพที่ 13 แสดงมุกล้อระดับต่ำ

จากภาพที่ 12 และ 13 ในตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปกคัมภีร์เต๋าส່ว่นใหญ่ใช้มุกล้อระดับต่ำ และมองดูจากด้านข้าง โดยถ่ายทอดภาพลักษณ์เหล่าจื่อหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องปรัชญาเต๋าด้วยมุกเสยหรือองศามุมต่ำ ซึ่งสร้างบรรยากาศที่เคร่งขรึม สูงส่งมีเกียรติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยำเกรงหรือความเคารพต่อความคิดเชิงปรัชญาเหล่าจื่อ ทำให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงความลึกลับและความเกรียงไกรของความคิดลัทธิเต๋าก่อนที่จะพลิกเปิดอ่านหนังสือเหล่านี้

2.4 ทักษณภาวะ (modality) โดยหลักแล้วสะท้อนผ่านระดับความอึดตัว ประเภทและการผันแปรของสีสัน ส่งผลกระทบต่อระดับสูงต่ำของสื่อรูปแบบ และบ่งบอกนัยความหมายแฝงเชิงวัฒนธรรม โดยทัศนภาวะสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับในรูปภาพ คือ สูง กลาง ต่ำ (Kress & van Leeuwen, 2020) รูปภาพที่มีทัศนภาวะระดับสูงใช้สีสันที่มีความอึดตัวสูงตามธรรมเนียม ในขณะที่ทัศนภาวะระดับกลางมีสีสันที่ไม่ค่อยอึดตัว เช่น “น้ำชะล้าง” หรือสีกวอชที่พลัวไหว ส่วนทัศนภาวะระดับต่ำเป็นเพียงสีดำและสีขาว (Li, 2003)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า สีสันปกหนังสือคัมภีร์เต๋าดำแต่จิงฉบับภาษาไทยขาดการผันแปรที่หลากหลาย โดยทั่วไปใช้สีหลักที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน เช่น สีแดงและสีเหลือง (เช่น ภาพที่ 14) บางปกใช้สีดำ สีน้ำเงินเข้ม หรือโทนสีเดียว (เช่น ภาพที่ 15) ส่งผลให้ระดับทัศนภาวะของปกหนังสือฉบับแปลค่อนข้างต่ำ จึงไม่ย่งต่อการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านในประเทศไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7:

ภาพที่ 14 แสดงทัศนภาวะระดับกลาง

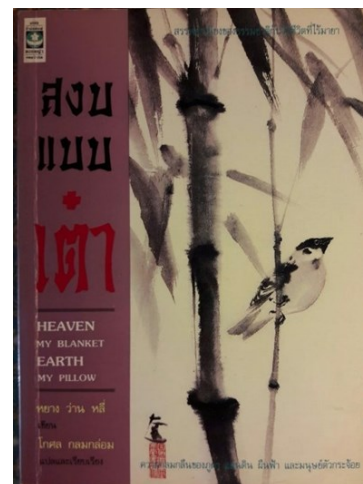
ภาพที่ 15 แสดงทัศนภาวะระดับต่ำ

ยิ่งไปกว่านั้น รอยซ์ (Royce, 1999) เชื่อว่า รูปภาพที่มีประเภทต่างกันสร้างภาคต่อเนื่องเชิงการมองเห็นจากทัศนภาวะระดับต่ำสู่ระดับสูง โดยรูปถ่ายวัตถุภาพสามารถฟื้นคืนลักษณะเฉพาะของสรรพสิ่งที่ถูกแสดงออกมาสู่สภาพเดิมได้มากพอสมควร มีลักษณะทัศนภาวะระดับสูง ในขณะที่รูปภาพที่วาดร่าง วาดเส้นอย่างง่ายและวาดคร่าว ๆ ซึ่งลายเส้นเน้นหนัก มีลักษณะทัศนภาวะระดับต่ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการออกแบบหน้าปกคัมภีร์เต๋าที่เผยแพร่ในไทยสะท้อนลักษณะเฉพาะที่สืบเนื่องกันของทัศนภาวะนี้ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 8:

ภาพที่ 16 แสดงทัศนภาวะระดับสูง

ภาพที่ 17 แสดงทัศนภาวะระดับกลางถึงต่ำ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพที่ 16 มีทัศนภาวะระดับสูง เนื่องจากเป็นภาพถ่ายสีที่ได้รับความนิยมจากการสำรวจพื้นที่จริง ในขณะที่ตัวอย่างภาพที่ 17 เป็นทัศนภาวะระดับกลางถึงต่ำแบบน้ำหมึก ซึ่งเผยให้เห็นความเป็นธรรมชาติของลัทธิเต๋าและปัญญาเชิงปรัชญาผ่านลายเส้นที่รัดกุมและสีสันทงามเรียบหรู การออกแบบหน้าปกยังได้แสดงถึงกลิ่นอายโบราณคลาสสิกโดยผ่านภาพประกอบ เช่น หิน ภูเขา ต้นไม้ ดอกไม้ ต้นหญ้า และภูมิทัศน์ทางธรรมชาติอื่น ๆ สรรค์สร้างบรรยากาศจิตศิลป์อันปราดเปรียวและลึกซึ้งกว้างไกล โดยใช้องค์ประกอบการเว้นพื้นที่ว่างเปล่าและน้ำหมึก สอดคล้องกับความคิดว่าด้วย “การปกครองโดยไร้ซึ่ง

การกระทำ” (无为而治) และ “แต่คล้ายตามธรรมชาติ” (道法自然) แห่งลัทธิเต๋า ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้วัฒนธรรมอันล้ำลึกของหนังสือได้ก่อนเริ่มอ่าน

3. การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ (Compositional meaning) หมายถึง การจัดวางโครงสร้างโดยองค์รวมสำหรับภาพหรือรูปแบบ ซึ่งอาศัยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเพิ่มคุณค่าข้อมูล (information value) การตีกรอบ (framing) และความโดดเด่น (salience) เพื่อให้ผู้รับชมได้รับความประทับใจในภาพรวมทางจักษุสัมผัส (Kress & van Leeuwen, 2020) ดังนั้น การพิจารณาองค์ประกอบเหล่านี้ในการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ จึงช่วยถอดรหัสทัศนสัญลักษณ์ว่าก่อให้เกิดการจัดวางองค์ประกอบของปกคัมภีร์เต๋าทิพย์แพร่ในประเทศไทยได้อย่างไร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบแนวโน้มและวิวัฒนาการตามช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน สามารถคำนวณจำนวนและคิดค่าร้อยละของแต่ละองค์ประกอบในการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 วิวัฒนาการและการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพสำหรับหน้าปกคัมภีร์เต๋าทิพย์ในประเทศไทย

ช่วงปี พุทธศักราช		พ.ศ. 2521-2536		พ.ศ. 2537-2551		พ.ศ. 2552-2568	
ประเภท		จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ	จำนวน	ค่าร้อยละ
การเพิ่มคุณค่าข้อมูล	ซ้าย-ขวา	3	7.14%	2	3.45%	8	5.93%
	บน-ล่าง	11	26.19%	16	27.59%	28	20.74%
	ศูนย์กลาง-ริมขอบ	0	0.00%	1	1.72%	8	5.93%
	สมมาตร	1	2.38%	1	1.72%	2	1.48%
การตีกรอบ	การแบ่งแยก	2	4.76%	9	15.52%	9	6.67%
	การบูรณาการ	8	19.05%	5	8.62%	27	20.00%
	การทับซ้อน	5	11.90%	2	3.45%	8	5.93%
ความโดดเด่น	การเปรียบเทียบฉากหน้า-หลัง	5	11.90%	5	8.62%	12	8.89%
	การเปรียบเทียบขนาดขององค์ประกอบ	3	7.14%	8	13.79%	15	11.11%
	การตัดกันของโทนสี	4	9.52%	9	15.52%	18	13.33%

ช่วงระยะเวลาดังหนึ่ง (พ.ศ. 2521-2536): ด้านการเพิ่มคุณค่าข้อมูล โดยทั่วไปใช้องค์ประกอบภาพบน-ล่างและซ้าย-ขวาในรูปแบบคลาสสิก การตีกรอบมักเป็นแบบบูรณาการและทับซ้อนกัน โครงสร้างสมมาตรปรากฏออกมาเป็นครั้งคราว มีความโดดเด่นโดยใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบฉากหน้าขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดสายตาผู้รับชม ฉากหลังมักเรียบง่าย เว้นพื้นที่ว่างหรือใช้ภาพในระนาบ เพื่อขับเน้นองค์ประกอบด้านหน้า

ช่วงระยะเวลาดังสอง (พ.ศ. 2537-2551): โครงสร้างแบบบน-ล่างและศูนย์กลาง-ริมขอบมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โครงสร้างซ้าย-ขวามีปริมาณที่มากกว่าโครงสร้างสมมาตรและศูนย์กลาง-ริมขอบ การตีกรอบปรากฏให้เห็นในแต่ละตัวชี้วัด แต่เน้น “การแบ่งแยก” เป็นหลัก (15.52%) ขณะที่สัดส่วนของ “การบูรณาการ” ลดลง (8.62%) และการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบก็เบาบางลง สะท้อนออกมาอย่างเป็นนัยว่าความสอดคล้องประสานระหว่างสื่อรูปแบบต่าง ๆ ในช่วงเวลานี้ค่อนข้างต่ำ ปฏิบัติการของภาพส่วนใหญ่เป็นแบบตารางมี

ความเป็นระเบียบและให้ความรู้ทางโครงสร้าง เสริมความโดดเด่นโดยการเปรียบเทียบผ่านโทนสีและขนาดขององค์ประกอบ

ช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568): ปฏิบัติการของภาพมีการผสมผสานที่หลากหลายและสอดคล้องกันมากขึ้น รูปแบบศูนย์กลาง-ริมขอบในเชิงการเพิ่มคุณค่าข้อมูลยกระดับไปถึงระดับสูงสุด (5.93%) โดยนำชื่อของหนังสือหรือองค์ประกอบเกี่ยวกับลัทธิเต๋าตามจัดวางตำแหน่งศูนย์กลางเพื่อเป็นจุดเด่นหลัก เสริมคุณค่าให้กับองค์ประกอบรอบข้าง ใช้สีแดงและเหลืองสว่างไสวให้ตัดกับโทนสีฉากหลัง ส่งผลให้การจัดเรียงภาพและข้อความมีมิติมากขึ้น วิธีจัดวางแบบ “ซ้อนทับ” เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ในแง่ของวิธีการด้านการตีกรอบอย่างวิธี “การบูรณาการ” และ “การทับซ้อนกัน” ขยายขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสัดส่วน 45% โดยชื่อหนังสือรวมถึงข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรวางซ้อนทับโดยตรงบนภาพ บางส่วนถึงขั้นผสานเป็นหนึ่งเดียวกับภาพ ส่วนรูปแบบ “การแบ่งแยก” ยังคงมีปริมาณค่อนข้างมาก (20.00%) นอกจากใช้ริมขอบของภาพเป็นเส้นแบ่งตามแบบดั้งเดิม ยังมีการเพิ่มสีพื้นและฉากหลังเพื่อก่อให้เกิดรูปแบบ “การแบ่งแยก”

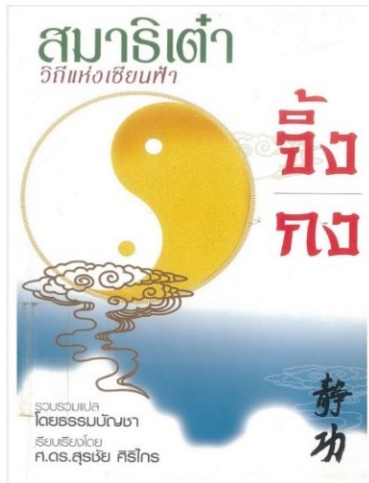
3.1 การเพิ่มคุณค่าข้อมูล (information value) หมายถึง การกระจายองค์ประกอบภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ด้านซ้าย-ขวา (Left-right) บน-ล่าง (Up-down) และศูนย์กลาง-ริมขอบ (Center-periphery) ของภาพ ตำแหน่งที่ต่างกันจะให้ระดับความสำคัญขององค์ประกอบต่างกัน ดังนั้นจึงปรากฏคุณค่าข้อมูลที่แตกต่างกัน (Mu & Zhang, 2022) ตามนิสัยการอ่านทั่วไป ข้อมูลที่ทราบอยู่ (Given information) มักอยู่ทางด้านซ้าย ขณะที่ข้อมูลใหม่ (New information) จัดอยู่ทางด้านขวา ส่วนด้านบนแสดงข้อมูลที่เป็นอุดมคติหรือเป็นนามธรรม ในขณะที่ด้านล่างจะแสดงข้อมูลที่เป็นจริงหรือเป็นรูปธรรม องค์ประกอบที่อยู่ตำแหน่งกลางจะเน้นแสดงถึงสถานะศูนย์กลางและมีความสำคัญ ส่วนข้อมูลบริเวณชายขอบจะสะท้อนถึงสถานะที่มีค่าสำคัญน้อยลงในภาพ ทั้งนี้ ปกหนังสือในฐานะรูปแบบการสื่อสารอิสระชนิดหนึ่ง มักประกอบด้วยชื่อหนังสือ ผู้แต่ง ผู้แปล และชื่อสำนักพิมพ์ การจัดองค์ประกอบหน้าปกที่สมเหตุสมผลจะช่วยถ่ายทอดคุณค่าของข้อมูลมุ่งเน้นให้เห็นเนื้อหาและประเด็นหลักในการเล่าเรื่องของหนังสือ (Wu, 2020)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปกหนังสือแปลเป็นภาษาไทยและผลงานที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์เต๋าแต่อยู่ในไทย นิยมใช้โครงสร้างศูนย์กลาง-ริมขอบ ซึ่งจัดวางชื่อหนังสือและภาพใบหน้าของเหลาจื๋อ (เช่น ภาพที่ 11) ตัวอักษรจีนคำว่า “道” (เต๋า) (เช่น ภาพที่ 14 และ 22) รวมทั้งข้อมูลสำคัญอื่น ๆ วางไว้ตำแหน่งศูนย์กลางเพื่อเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถสื่อถึงปรัชญาเต๋าได้อย่างเด่นชัด และเป็นการเชื่อมโยงผู้อ่านกับต้นกำเนิดของลัทธิเต๋อย่างลึกซึ้งขึ้น

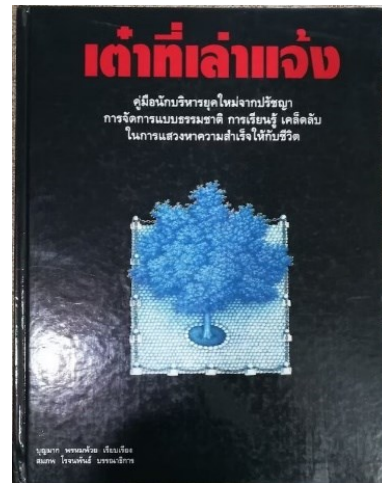
ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่าปกหนังสือส่วนใหญ่ใช้โครงสร้างการจัดวางแบบบน-ล่าง โดยชื่อหนังสือและหัวข้อย่อยมักอยู่ด้านบนที่ตำแหน่งหนึ่งในสามของหน้า ส่วนด้านล่างเต็มไปด้วยรูปภาพและข้อมูลรายละเอียด โดยชื่อผู้เขียน ผู้แปลต่าง ๆ อยู่ที่ตำแหน่งล่างสุด การออกแบบนี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบมิติทางพื้นที่ในการสื่อสารทางสายตาของตะวันตก โดยปฏิบัติตามเส้นทางการอ่านจากนามธรรมไปสู่รูปธรรม และสอดคล้องกับนิสัยการอ่านของชาวตะวันตกที่อ่านจากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะคัมภีร์เต๋ในประเทศไทยบางรายการแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ จึงได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ในการจัดวางโครงสร้างดังกล่าว องค์ประกอบส่วนบนของหน้าจะครอบครองตำแหน่งนำวนำการมองเห็นและกระบวนการรู้คิด ในขณะที่เนื้อหาส่วนล่างจะมีหน้าที่ส่งเสริม ดังที่เครสกับแวน เลียวเวน (Kress & van

Leeuwen, 2020, p. 187) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์กันของส่วนยอดและส่วนล่างในวัฒนธรรมตะวันตกมีลักษณะ ดังนี้ ส่วนยอดมุ่งเน้นไปที่ความเป็นนามธรรมและการสรุปความ ในขณะที่ส่วนล่างมีความเป็นรูปธรรมและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่า นอกจากนี้ยังมีการออกแบบองค์ประกอบซ้าย-ขวาอีกจำนวนเล็กน้อย ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 9:

ภาพที่ 18 แสดง “ภาพด้านซ้าย ข้อความด้านขวา”

ภาพที่ 19 แสดงการจัดวางองค์ประกอบแบบสมมาตร

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพที่ 18 จัดเป็นรูปแบบ “ภาพด้านซ้าย ข้อความด้านขวา” เพื่อแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ แต่จะแตกต่างกับทฤษฎี “ด้านซ้ายคือข้อมูลที่ทราบแล้ว” ที่เสนอโดยเครสกับแวนเลียวเวน กล่าวคือ ข้อมูลที่ทราบแล้วในภาพที่ 18 ถูกวางไว้ทางด้านขวา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากลำดับการอ่านแบบโบราณของจีนที่ “เคาะพด้านขวา”

นอกจากนี้ การจัดวางองค์ประกอบแบบสมมาตรยังเป็นอีกหนึ่งวิธีการออกแบบหน้าปกที่พบได้ทั่วไป ตัวอย่างเช่น ภาพที่ 19 แสดงการจัดวางองค์ประกอบแบบสมมาตรของคัมภีร์เต๋าในไทย สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับความสมดุลและความกลมกลืนในสำนักปรัชญาเต๋า โดยการจัดระเบียบอย่างสมดุลทั้งซ้ายและขวา ทำให้ปกหนังสือมีความงามที่สุขุมและเคร่งขรึม

3.2 การตีกรอบ (framing) หมายถึง การเพิ่มคุณค่าข้อมูล และความโดดเด่นดังกล่าวต่างมุ่งเน้นที่ลักษณะเฉพาะทางการมองเห็นขององค์ประกอบเชิงเดี่ยว ขณะที่การตีกรอบ (framing) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่สืบเนื่องเชื่อมโยงกันระหว่างองค์ประกอบที่แตกต่างกัน แยกส่วนรูปภาพโดยผ่านกระบวนการตีกรอบ เช่น เส้นกรอบริมขอบเขตหรือเส้นแบ่งส่วน เพื่อถ่ายทอดแสดงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างข้อมูล ซึ่งจำแนกได้เป็นหลายประเภท เช่น การแบ่งแยก (segregation) การทับซ้อน (overlap) และการบูรณาการ (integration) เป็นต้น (van Leeuwen, 2005, p. 13) อย่างไรก็ตาม การใช้เส้นบางเพื่อตัดแยกหรือเชื่อมโยงองค์ประกอบในรูปถือเป็นการตีกรอบ ส่วนการไม่ใช้เส้นใด ๆ ถือว่าไม่มีการตีกรอบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปกการบูรณาการ (integration) เป็นรูปแบบที่นิยมมากที่สุด โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ถูกจัดรวมอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ไม่มีขอบเขตชัดเจนระหว่างองค์ประกอบและพื้นหลังของปกหนังสือ เพื่อสร้างองค์รวมที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ ดังเช่น ภาพที่ 6-8 ซึ่งเน้นชื่อหนังสือ หัวข้อ และภาพหลอม

รวมเป็นหนึ่งเดียว สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยกันตามแนวคิดปรัชญาเต๋า อีกทั้งยังมีตัวอย่างที่แสดงวิธีตีกรอบแบบการแบ่งแยกและการทับซ้อน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 10:

ภาพที่ 20 แสดงรูปแบบการแบ่งแยก

ภาพที่ 21 แสดงรูปแบบการทับซ้อน

จากภาพที่ 20 และ 21 ในตัวอย่างข้างต้นแสดงถึงรูปแบบ “การแบ่งแยก” และ “การทับซ้อน” ตามลำดับ ซึ่ง “การแบ่งแยก” หมายถึงการแยกองค์ประกอบต่าง ๆ โดยใช้เส้นแบ่งที่ชัดเจน (van Leeuwen, 1999, p. 90) ดังเช่นในภาพที่ 20 แสดงปกหนังสือที่มีองค์ประกอบอย่างภาพปก ชื่อหนังสือ และชื่อผู้แปล ถูกแยกด้วยกรอบเส้นหนาสีขาว เพื่อเน้นความสำคัญของแต่ละส่วน

การทับซ้อน (overlap) หมายถึง การที่องค์ประกอบหนึ่งซ้อนอยู่บนอีกองค์ประกอบหนึ่ง ทำให้บดบังหรือซ้อนบางส่วนขององค์ประกอบนั้น (Wei, 2009, p. 73) ภาพที่ 21 แสดงให้เห็นประสิทธิผลการทับซ้อนในการตีกรอบ โดยจะทำให้บางส่วนขององค์ประกอบบดบังซึ่งกันและกัน การออกแบบดังกล่าวมีการผสมผสานระหว่างภาพวาดพู่กันด้วยหมึกน้ำแบบจีนดั้งเดิมและรูปแบบสมัยใหม่ ภาพประกอบด้านขวาระบุเหตุการณ์ของเหลาจื๋อที่กำลังขี่โคกระบือ สวมชุดคลุมยาวพลิ้วไสว อากัปกริยาสงบสุขุม โดยภาพถูกแบ่งเป็นสองส่วนด้วยเส้นตัดชัดเจน ด้านบนเป็นท้องฟ้าสีครามอ่อน ด้านล่างเป็นฉากภูเขาเขียวขจีทับซ้อนหลายชั้น และลำธารสีมรกตที่เงียบสงัด สายลมอ่อนพัดโชย ต้นหญ้าสั่นไหวแกว่งไกว ทศนียภาพสวยงามทอดยาว ชวนให้จิตใจเบิกบานผ่อนคลาย ส่วนข้างบนรูปภาพขี่โคกระบือคือข้อมูลชื่อหนังสือ ผู้ประพันธ์ และผู้แปล โดยแบบเค้าโครงทั้งหมดล้วนแสดงลักษณะพิเศษทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศจีนอย่างเด่นชัด และผสมรวมเทคนิคการเรียงพิมพ์สมัยใหม่ เป็นการถ่ายทอดความงามแบบโบราณที่ผสมผสานเป็นเอกลักษณ์และคงไว้ซึ่งการรับรู้แห่งยุคสมัยใหม่ สอดประสานความงามทางทัศนศิลป์กับการมีส่วนร่วมกันทางวัฒนธรรม มุ่งสู่เอกภาพที่กลมกลืน

3.3 ความโดดเด่น (salience) หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเด่นชัดเป็นผลลัพธ์แห่งบทบาทการทำงานปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปัจจัยมากมาย ทำให้สำเร็จเป็นจริงโดยผ่านวิธีการต่าง ๆ อาทิ ตำแหน่งหน้าหลังของฉากหลัง ค่าระดับสี (color value) ขนาดเล็กหรือใหญ่ (size) เป็นต้น (Mu & Zhang, 2022) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าหน้าปกกัมภีรเต๋าในประเทศไทยมีความโดดเด่นสามประเภทตามปริมาณที่ปรากฏจาก

มากไปหาน้อย ได้แก่ “การตัดกันของโทนสี” (Colour contrast) “การเปรียบเทียบขนาดขององค์ประกอบ” (Size contrast) และ “การเปรียบเทียบฉากหน้า-หลัง” (Background contrast) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

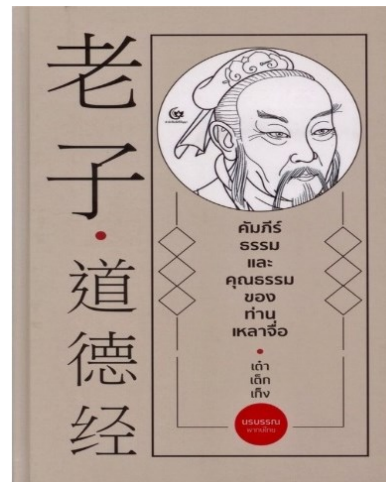
“การตัดกันของโทนสี” หมายถึง การเปรียบเทียบสีโทนอ่อนกับสีโทนเข้มอย่างเด่นชัด ตัวอย่างเช่น ในภาพที่ 7 สัญลักษณ์หยิน-หยางกับฉากหลังสีแดงมีความตัดกันอย่างชัดเจน เผยให้เห็นกลิ่นอายวัฒนธรรมของลัทธิเต๋า ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ ตอกย้ำความหมายอันลึกซึ้งของสัญลักษณ์ช่วยเสริมสร้างสุนทรียภาพโดยรวมของปกหนังสือ โดยชื่อหนังสือและผู้ประพันธ์ใช้โทนสีอบอุ่นขาวเหลืองเป็นหลักอย่างสอดคล้องกัน การผสมผสานโทนสีต่างกันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่เหมือนกัน ให้ความสำคัญกับการแต่งเติมโทนสีเพื่อเสริมพลังความรู้สึกของภาพ แต่ทำให้ภาพโดยรวมดูค่อนข้างแออัด

ส่วน “การเปรียบเทียบฉากหน้า-หลัง” แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่อยู่ด้านหน้ามักชัดเจนและโดดเด่นกว่าสิ่งที่อยู่ด้านหลัง เช่น บุคคลในภาพที่ 9 ซึ่งอยู่ด้านหน้าทำให้ดึงดูดสายตาผู้รับชมได้ง่าย นอกจากนี้ องค์ประกอบน้ำหนักเชิงการมองเห็นยังเป็นปัจจัยสำคัญในด้านความโดดเด่นของภาพ โดยส่วนใหญ่ใช้ตัวอักษรที่ใหญ่หรือตัวหนามาแบ่งชื่อหนังสือ ผู้ประพันธ์ และผู้แปล ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 11:

ภาพที่ 22 แสดงการเปรียบเทียบขนาดขององค์ประกอบ

ภาพที่ 23 แสดงการเปรียบเทียบขนาดขององค์ประกอบ

ภาพที่ 22 จากตัวอย่างข้างต้นแสดงโครงสร้างแบบ “การเปรียบเทียบขนาดขององค์ประกอบ” โดยเชื่อว่า องค์ประกอบที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีน้ำหนักเชิงการมองเห็นมากกว่า ทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ปกหนังสือโดยทั่วไปจะเน้นขนาดของหัวข้อเรื่องหรือชื่อผู้ประพันธ์และผู้แปลเด่นชัด เพื่อแสดงความสำคัญนั้นอย่างชัดเจน ในภาพที่ 22 มีตัวอักษรจีนที่เขียนด้วยพู่กันสีดำขนาดมหึมา ลายเส้นอักษรจีนหยาบกระด้างและทรงพลัง แสดงถึงแรงปะทะเชิงการมองเห็นที่เข้มข้นรุนแรง ส่วนชื่อหนังสือเขียนเป็นภาษาไทย ตั้งอยู่ตรงกลางของหน้าปก ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ ชัดเจนและสะดุดตา ชื่อผู้ประพันธ์และสำนักพิมพ์อยู่ด้านล่างของชื่อหนังสือ การออกแบบโดยรวมกระชับรัดกุมและเหมาะสม ทำให้หัวข้อเรื่องและรูปแบบของหนังสือโดดเด่น อย่างไรก็ตาม หน้าปกบางประการเน้นย้ำชื่อเรียกภาษาจีนดังเช่นภาพที่ 23 ซึ่งไม่ได้ระบุชัดแจ้งถึงสำนักพิมพ์ ผู้แปล และข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ทำให้ปราศจากการได้รับความสนใจต่อความต้องการของผู้อ่านในไทย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปได้ว่า ปกหนังสือคัมภีร์เต๋าในประเทศไทยได้ผสมผสานภาพและข้อความเพื่อแสดงคุณลักษณะในสื่อรูปแบบที่หลากหลาย บทความนี้อาศัยทฤษฎีไวยากรณ์ทางสื่อที่ค้นตามแนวการวิเคราะห์วาทกรรมสื่อพหุรูปแบบในการเจาะลึกว่าปกหนังสือดังกล่าวใช้ภาพและข้อความในการสื่อความหมายอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มและวิวัฒนาการของปกคัมภีร์เต๋าในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2568 ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงระยะแรก (พ.ศ. 2521-2536) การออกแบบหน้าปกส่วนมากปรากฏคุณลักษณะแฝงความลึกลับเชิงศาสนา ภายหลังในช่วงระยะที่สอง (พ.ศ. 2537-2551) ได้วิวัฒนาการเป็นแนวปรัชญาที่มีกลิ่นอายของความไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ท้ายที่สุดในช่วงระยะที่สาม (พ.ศ. 2552-2568) มุ่งสู่แบบแผนเชิงวิชาการร่วมสมัยที่พิถีพิถันเผยให้เห็นถึงการแปรเปลี่ยนเชิงพลวัตกับการหล่อหลอมกันระหว่างทัศนคติการยอมรับทางวัฒนธรรมกับกลไกการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในกระบวนการเผยแพร่ข้ามวัฒนธรรมระหว่างจีนและไทย โดยมีรายละเอียดสรุปตามประเภทการสื่อความหมาย 3 มิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์การสื่อความหมายปฏิภพด้านความคิดของภาพแทนความนั้น มี 2 ประเภทย่อย คือ ภาพแทนเรื่องเล่า และการใช้ภาพแทนมโนทัศน์ โดยการใช้ภาพแทนมโนทัศน์มีปริมาณมากกว่าภาพแทนเรื่องเล่าอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่าปกหนังสือมีลักษณะเฉพาะที่มั่นคงและโดดเด่น สัดส่วนของกระบวนการเชิงสัญลักษณ์ในกระบวนการใช้ภาพแทนมโนทัศน์โดยพื้นฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามกาลเวลา บ่งบอกว่าผู้ออกแบบในสังคมไทยให้ความสำคัญต่อการสืบค้นและการประยุกต์ใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสัญลักษณ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเสริมเน้นนัยทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งของรูปภาพ นอกจากนี้ เนื่องจากกระบวนการจำแนกประเภทภาพแทนเรื่องเล่ามีสัดส่วนค่อนข้างสูง จึงมีแนวโน้มจะเลือกองค์ประกอบที่เทียบเท่าหรือรองลงมา เพื่อสื่อถึงประเด็นหลักของหนังสือในลักษณะนามธรรม โดยหลีกเลี่ยงการแทรกแซงการเล่าเรื่องเชิงรูปธรรม ซึ่งมอบสุนทรียะที่เรียบง่ายแต่ลึกซึ้งให้แก่ปกหนังสือ

2. การวิเคราะห์การสื่อความหมายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพ สามารถพิจารณาจากตัวแปรสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การเชื่อมต่อ ระยะห่างทางสังคม ทัศนคติ และทัศนภาวะ โดยแต่ละช่วงระยะเวลามีการมุ่งเน้นแตกต่างกัน ช่วงระยะเวลาแรก (พ.ศ. 2521-2536) เน้นประเภท “เรียกร้อง” มุมมองระยะไกล มุมมองระดับสายตา และทัศนภาวะระดับกลางเป็นหลัก ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารค่อนข้างห่างเหิน อัตราส่วนปกหนังสือประเภท “เรียกร้อง” ในระยะเวลาถัดมา (พ.ศ. 2537-2551) มีการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่สัดส่วนของมุมมองระยะกลางถึงไกลและทัศนภาวะระดับกลางเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สะท้อนให้เห็นว่าปกหนังสือเริ่มมีการทดลองปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิสัมพันธ์สำหรับปกหนังสือประเภท “เรียกร้อง” ในช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568) ส่วนใหญ่ใช้มุมมองระยะใกล้ โดยมุมมองระดับสายตามีมากถึงจุดสูงสุด สัดส่วนของทัศนภาวะระดับกลางก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การรับรู้ด้วยเหตุผลและด้วยประสาทสัมผัสมีแนวโน้มสมดุล ในขณะเดียวกันอัตราส่วนปกหนังสือประเภท “เรียกร้อง” กลับมาเพิ่มขึ้นอีกครั้ง คุณลักษณะการผสมผสานของภาพมีแนวโน้มมากขึ้นทวีคูณ ทำให้การสื่อความหมายในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของภาพมีมิติหลากหลายมากขึ้น โดยภาพรวมแล้วปกหนังสือมีบทบาทสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร ส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจและซาบซึ้งสาระได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์การสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพ สามารถพิจารณาจากตัวแปรสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเพิ่มคุณค่าข้อมูล ความโดดเด่น และการตีกรอบในแต่ละช่วงเวลามีจุดเน้นแตกต่างกัน ในช่วงเวลา ระยะแรก (พ.ศ. 2521-2536) เน้นการจัดองค์ประกอบบน-ล่างเป็นหลัก โดยอาศัย “การเปรียบเทียบฉาก หน้า-หลัง” เพื่อเสริมสร้างความโดดเด่น วิธีการตีกรอบส่วนมากเป็นรูปแบบบูรณาการและทับซ้อนกัน เพื่อสร้างความรู้สึกลำดับขั้นที่เป็นองค์รวม ในช่วงระยะเวลาที่สอง (พ.ศ. 2537-2551) ยังคงเน้นการจัด องค์ประกอบแบบบน-ล่างเป็นแกนหลัก แต่เริ่มมีการจัดองค์ประกอบแบบศูนย์กลาง-ริมขอบ โดยใช้ “การตัด กันของโทนสี” เพื่อเสริมแรงกระทบต่อสายตา วิธีการตีกรอบส่วนมากเป็นรูปแบบแบ่งแยกและบูรณาการ ในช่วงระยะเวลาที่สาม (พ.ศ. 2552-2568) การจัดองค์ประกอบแบบบน-ล่างยังคงดำเนินต่อไป สัดส่วนการจัด องค์ประกอบแบบซ้าย-ขวาและแบบศูนย์กลาง-ริมขอบมีแนวโน้มสมดุลกัน โดยใช้การจัดวาง “โทนสี” กับ “องค์ประกอบขนาดใหญ่” เพื่อดึงดูดความสนใจผู้รับสาร วิธีการตีกรอบส่วนใหญ่ใช้เพื่อแบ่งแยกและเน้น หัวข้อหลักให้เด่นชัด โดยภาพรวมแล้วการสื่อความหมายปฏิบัติการของภาพสำหรับปกหนังสือมีวิวัฒนาการ ไปสู่ทิศทางที่เป็นระบบ แสวงหาความเป็นหนึ่งเดียวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง เพื่อบรรลุการเปลี่ยนผ่านจาก สุนทรียศาสตร์ไปสู่การแสดงออกเชิงวิชาการ

อย่างไรก็ดี ผลงานวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ว่า การที่สื่อรูปแบบสัญลักษณ์ปรากฏในวาทกรรม สื่อพหุรูปแบบนั้น ไม่ใช่ความบังเอิญหรือเกิดขึ้นอย่างแปลกแยก (Sun, 2012) กล่าวคือ การพิจารณาการ ปฏิสัมพันธ์ สัดส่วนและองค์ประกอบอันเป็นเอกภาพของแต่ละสื่อรูปแบบในปกหนังสือได้รับความสำคัญอย่าง ยิ่ง จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับลักษณะเฉพาะของสื่อรูปแบบและความหมายทางสังคม เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์เชิงระบบ โดยศึกษาความหมายและหน้าที่ของวาทกรรมต่าง ๆ ที่ ปรากฏในปกหนังสือ

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาปกหนังสือตามแนววาทกรรมสื่อพหุรูปแบบในอนาคต ควรมุ่งเน้นการร้อยเรียงตรรกะ และความสัมพันธ์ระหว่างภาพและข้อความ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดย เชื่อมโยงสัญลักษณ์ทางทัศนศาสตร์กับการรับรู้ของผู้รับสาร ซึ่งจะเผยให้เห็นกระบวนการสร้างสรรค์ในการสื่อ ความหมายของสื่อพหุรูปแบบอย่างเป็นพลวัต
2. ควรมีการใช้เทคนิคการออกแบบที่ทันสมัยแต่ยังคงไว้ซึ่งความคลาสสิกของคัมภีร์เต๋า เพื่อให้ เหมาะสมกับกลุ่มคนที่มีอายุต่าง ๆ ในสังคมไทยและสามารถดึงดูดกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้สนใจในปรัชญาเต๋ามาก ขึ้น
3. ควรศึกษาการออกแบบปกหนังสือของสำนักปรัชญาจีนอื่น ๆ ที่เผยแพร่ในไทย เช่น สำนักปรัชญา ขงจื๊อ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และสามารถถ่ายทอดความคิด จินตนาการ และสร้างสรรค์ผลงานได้อย่าง สมบูรณ์

References

- Boonpongsri, S., & Numtong, K. (2024). The meaning and translation of “Tao” (道) to Thai: A case study of Taoism scripture translation by Pakorn Limpanusor. *Journal of Liberal Arts, Thammasat University*, 24(2), 64-92. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalarts/article/view/269719> (In Thai)
- Chen, L. (2021). *A study on the Thai translations of the Tao Te Ching*. Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press. (In Chinese)
- Feng, Y. (2023). Cover art and design for book publishing. *Art and Design*, 27(2), 24–26. Retrieved from <https://www.artdesignp.com/journal/art/2/2/10.61369/art.0959> (In Chinese)
- Gao, L., Yu, K., Yao, S., Wu, J., & Yu, B. (2023). Influencing factors of worldwide attention to Lao Tzu’s thought based on Geodetector. *World Regional Studies*, 32(12), 67–77. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1004-9479.2023.12.20220461> (In Chinese)
- Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M. A. K. (2014). *An introduction to functional grammar* (4th ed.). London: Arnold.
- Jiang, X. (2014). An Inter-semiosis of Dynamic Multimodal Discourse: Illustrated by the Film Philadelphia. *Journal of Northeastern University (Social Science)*, 6, 646-650. <https://doi.org/10.15936/j.cnki.1008-3758.2014.06.037> (In Chinese)
- Kress, G. (2003). *Literacy in the new media age*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203299234>
- Kress, G., & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Publishers.
- Kress, G., & van Leeuwen, T. (2020). *Reading images: The grammar of visual design* (3rd ed.). London: Routledge.
- Li, D. (2013). A visual grammar analysis of AD hypertext’s multimodality. *Foreign Language Research*, 171(2), 7–11. <https://doi.org/10.16263/j.cnki.23-1071/h.2013.02.005> (In Chinese)
- Li, J. (2019). A study on the interpreting process from the perspective of multimodal critical discourse analysis. *Journal of Foreign Languages*, 42(6), 60–70. Retrieved from <http://jfl.shisu.edu.cn/en/article/id/444> (In Chinese)
- Li, Z. (2003). Social semiotic approach to multimodal discourse. *Foreign Languages Research*, (5), 1–8, 80. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1005-7242.2003.05.001> (In Chinese)

- Ma, Y., & Jiang, S. (2023). A study on the century-long spread of Taoist thought in the United States. *Southeast Academic Journal*, (1), 214–223. <https://doi.org/10.13658/j.cnki.sar.2023.01.010> (In Chinese)
- Mu, J., & Zhang, Q. (2022). An ecological construction study of new energy vehicle advertising from the perspective of visual grammar: A case study of Audi's 2020 new energy vehicle advertising. *Journal of University of Science and Technology Beijing (Social Sciences Edition)*, 38(4), 419–428. <https://doi.org/10.19979/j.cnki.issn10082689.2022040032> (In Chinese)
- Painter, C., Martin, J. R., & Unsworth, L. (2013). *Reading visual narratives: Image analysis of children's picture books*. London: Equinox.
- Royce, T. (1999). *Visual-verbal inter-semiotic complementarity in The Economist magazine* (Doctoral dissertation). University of Reading.
- Sun, Y. (2012). A multimodal discourse construction of meaning: Based on the emblem of 2011 Xi'an International Horticultural Exposition. *Foreign Languages and Their Teaching*, 262(1), 44–47. <https://doi.org/10.13458/j.cnki.flatt.000450> (In Chinese)
- van Leeuwen, T. (1999). *Speech, music, sound*. London: Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-27700-1>
- van Leeuwen, T. (2005). *Introducing social semiotics*. London: Routledge.
- Wang, W. (2022). Study on the historical evolution of Lao Tzu image (Master's thesis, North Minzu University). (In Chinese)
- Wang, Y., & Fan, Y. (2024). Significance of reading explanations of the Taiji diagram for medical humanities in medicine. *Tianjin Journal of Traditional Chinese Medicine*, 41(5), 545–547. <https://doi.org/10.11656/j.issn.1672-1519.2024.05.01> (In Chinese)
- Wei, H. (2009). *Studies on multimodality and multimodal discourse in visual surroundings*. Beijing: Science Press. (In Chinese)
- Wu, P. (2020). A multimodal inter-semiotic translation study of book covers of the foreign versions of *Luotuo Xiangzi*. *Journal of Zhejiang University (Humanities and Social Sciences)*, 50(2), 144–153. <https://doi.org/10.3785/j.issn.1008-942X.CN33-6000/C.2018.09.061> (In Chinese)
- Wu, Z., & Gan, L. (2023). *Research on the extraterritorial dissemination of Lao Tzu's thought*. Beijing: The Commercial Press. (In Chinese)
- Wu, Z., Sen, N., & Liu, Z. (2022). The spread of Lao Tzu's writings and thought in the Arab world. *Journal of Hunan University (Social Sciences)*, 36(4), 147–153. <https://doi.org/10.16339/j.cnki.hdxbskb.2022.04.020> (In Chinese)

- Xu, M. (2017). A review of multimodal translation studies in China. *Journal of Guangdong University of Foreign Studies*, 28(2), 40–46. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1672-0962.2017.02.006> (In Chinese)
- Zhang, D. (2009). On a synthetic theoretical framework for multimodal discourse analysis. *Foreign Languages in China*, 6(1), 24–30. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1672-9382.2009.01.006> (In Chinese)
- Zhang, M., & Feng, D. (2021). *Multimodal approaches to Chinese-English translation and interpreting* (2nd ed.). London: Routledge.
- Zhang, D., Hu, Z., & Feng, D. (2015). *Multimodal discourse analysis theory and foreign language teaching*. Beijing: Higher Education Press. (In Chinese)
- Zhang, Z., & Xin, H. (2025). Translation, dissemination, and canonization of Tao Te Ching in the Spanish-speaking world. *International Sinology*, (3), 36–45, 156–157. <https://doi.org/10.19326/j.cnki.2095-9257.2025.03.005> (In Chinese)
- Zhao, J., & Deng, L. (2022). The evolution of Laozi's image from man to deity. *Journal of Shangqiu Normal University*, 38(10), 14–18. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1672-3600.2022.10.004> (In Chinese)